

Hung Dao
Thu, Apr 1 at 8:30 AM

Đôi đũa trong văn hóa Á Đông

THIÊN CẨM

Đôi đũa là vật dụng phổ biến trong các nước Á Đông, hình dáng của nó cũng rất phù hợp với thói quen ăn thức ăn nóng này. Do ảnh hưởng qua lại lẫn nhau về văn hoá, Việt Nam, Trung Quốc, Nhật Bản, Triều Tiên đều dùng đũa trong bữa ăn, nhưng mỗi nơi lại có những thay đổi nhất định.

Vật liệu làm đũa, người ta thường tìm thấy một đôi đũa bằng ngà voi được chạm tác rất tinh xảo tại Trung Quốc, được tính vào khoảng 3.000 năm trước công nguyên. Điều đó cho thấy đũa đã xuất hiện rất sớm trong lịch sử văn minh nhân loại.

Khi dùng đũa, nói chung, người ta rất coi trọng vật liệu làm đũa và những điều kiêng kỵ. Trước cha mẹ đã giáo dục con cái rất nghiêm túc về đũa này, ví dụ: không được ngậm đũa bằng miệng, không được dùng đũa chĩa vào mặt người khác, không được cầm đũa giũa bát cơm, v.v.. Đây cũng được coi là phép lịch sự cần tuân thủ.

Những điều kiêng kỵ khi dùng đũa trong dân gian cũng khá nhiều. Ví dụ không dùng đũa lịch, không dùng đũa gõ vào mâm vào bát, bẻ nhàu vẩy thì nhúng vào câu "gõ bát gõ đũa, xin ăn mời đũa", người dùng đũa này sẽ nghèo đói.

image.png

Đũa của người Việt thân tròn đầu nhọn, đầu đũa không quá nhọn. Đũa của Trung Quốc dài và thẳng, đầu đũa tròn.

Người Nhật dùng đũa gỗ, đôi đũa tròn và nhọn. Người Nhật đa phần dùng ăn "cơm suất", nên không cần dùng đũa dài. Đôi đũa thường được vót nhọn cho dễ cầm nắm vì người Nhật thích ăn cá.

Những đôi đũa kiêng kỵ khi dùng đũa của người Nhật như vô cùng, bởi vì phép tắc trong văn hoá Nhật Bản cũng quá nghiêm ngặt. Có chừng 25 đôi đũa kiêng kỵ liên quan tới đôi đũa của người Nhật Bản, họ không để tâm rất có thể sẽ phạm vào đôi đũa kỵ.

Đũa của người Nhật chủ yếu là đũa gỗ, họ có thói quen dùng đũa gỗ. Loại đũa này đa phần được nhập khẩu từ Trung Quốc hoặc các nước Đông Nam Á, vì người Nhật rất chú trọng đến vấn đề bảo vệ môi trường trên hòn đảo của mình.

Người Nhật có thói quen dùng đũa gỗ là bắt nguồn từ thời kỳ Azuchi-Momoyama, vào cuối thời kỳ Chiến quốc của Nhật Bản. Yamanoue Soji, một bác sỹ trà đầu tiên lúc đó đã chia sẻ tâm thái "nhất kỳ nhất hỷ" khi thưởng trà, từ đó có một số thói quen của người Nhật trên tinh thần chế độ dùng đũa gỗ.

Triều Tiên, bao gồm cả Hàn Quốc và Bắc Triều Tiên, cũng dùng đũa. Nhưng họ lại không dùng đũa trúc hay đũa gỗ mà dùng đũa kim loại. Trên bán đảo này, trước kia các vua chúa và quý tộc, đời trước và người giàu có đôi đũa dùng đũa vàng, đũa bạc, còn dân tình phổ thông chỉ có thể dùng đũa sắt. Ngày nay người Nhật đôi đũa inox trở nên thịnh hành.

Trong truyền thống người dân Triều Tiên thường dùng các loại gia vị màu đỏ, nên số lượng đũa trúc hay đũa gỗ lâu ngày, đôi đũa sẽ bị nhuộm đỏ và phải vứt bỏ.

Đôi đũa khác biệt trong bữa cơm của người Hàn Quốc so với người Việt Nam, Trung Quốc và Nhật Bản, là họ không muợn bốc bát cơm lên, mà chỉ dùng đũa gắp thức ăn lên miệng. Vì ở Hàn Quốc, từ "bốc bát" và "xin ăn" cùng nghĩa với nhau.

image.png

Đôi đũa của người Hàn Quốc cũng không tròn như của Việt Nam hay Trung Quốc, cũng không trên to dưới nhỏ như Nhật Bản, mà có hình dẹt dài.

Thói quen dùng đũa trên bàn ăn của người Nhật Bản cũng khá thú vị. Người Việt Nam và Trung Quốc xưa nay đều dùng chung một bộ đũa, không phân biệt cụ thể đũa nào của ai. Không những vậy, các thành viên trong gia đình còn có thể dùng đũa của mình gắp đồ ăn cho người khác, người có ý thức thì đưa đồ đũa. Thói quen này thoạt nhìn thì có vẻ không đúng vệ sinh cho lắm, nhưng lại đem đậm tình thân. Người Hàn Quốc trong bữa ăn cũng thường xuyên tình gắp đồ ăn cho nhau.

Gia đình người Nhật lại hoàn toàn trái ngược, mỗi người đều có một đôi "đũa chuyên dùng" khi dùng bữa. Họ tuy rất đẽo không dùng lẫn lộn với nhau, đưa ăn cơm suốt nên họ cũng không có thói quen như người khác, gắp đồ ăn cho nhau. Bên ngoài nhìn rất vệ sinh, nhưng cảm giác cũng có phần xa cách nhau hơn một chút.

Người Việt Nam và người Trung Quốc thì thích dùng đũa dài để cạo đi cạo lại nhiều lần. Có người cho rằng đũa này thể hiện sự nhàn nhàn, sự thanh mảnh liếc, niềm hy vọng, vĩnh viễn không tuyệt vọng. Có suy nghĩ quá hay chăng?

Tại Việt Nam còn có một cách dùng đũa đặc biệt khác, đó là loại đũa làm bằng gỗ hoặc tre rất to và dài, hình dẹt để cầm là "đũa cào" dùng để xới cơm.

Theo Aboluowang
Thiên Cầm biên dịch
